

УКАЗАНИЯ

На основание чл. 13, ал. 1, т. 4 от Закона за Комисията за финансов надзор, във връзка с чл. 6, ал. 2 от Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация, Комисията за финансов надзор издава указания по тълкуването и прилагането на чл. 163, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване, във вр. с § 181 и § 182 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване, обнародван в „Държавен вестник“, бр. 27 от 2026 г., в сила от 1 януари 2027 г., относно началния момент на срока за избор на начин на управление на средствата от лицата, които по реда на § 181 и § 182 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване са избрали подфонд в универсалния пенсионен фонд или поради липсата на избор са разпределени служебно в подфонд въз основа на възрастта им.

Със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване, обнародван в „Държавен вестник“, бр. 27 от 2026 г., в сила от 1 януари 2027 г., (ЗИД на КСО) са предвидени съществени промени в КСО. Част от тях касаят създаването във всеки универсален пенсионен фонд на три подфонда с различен инвестиционен профил (чл. 137, ал. 3 от КСО). Създаването на подфондове позволява на осигурените лица да изберат по какъв начин да бъдат управлявани техните средства в зависимост от своите индивидуални предпочитания и толерантност към инвестиционния риск. Изборът се извършва при подаването на заявление за участие, за промяна на участие или за възобновяване на осигуряването в универсален пенсионен фонд (чл. 124а, ал. 3, чл. 137, ал. 13 или чл. 171, ал. 6 от КСО).

Разпоредбите, които предоставят посочената възможност, пораждат действие от 1 януари 2027 г. – датата на влизане в сила на ЗИД на КСО.

Подфондовете, създадени в действащите универсални пенсионни фондове, също се считат за учредени от 1 януари 2027 г. (§ 180, ал. 6 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО).

Съгласно § 181, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО осигурените лица в заварените универсални пенсионни фондове могат в срок от 1 септември до 30 ноември 2026 г. да изберат конкретния подфонд, в който да се управляват средствата им, или режим на управление и автоматично прехвърляне на средствата в

подфонд съобразно възрастта им по чл. 137, ал. 13 от КСО. Лицата, които не са направили избор по реда на тази преходна разпоредба, се разпределят служебно от пенсионноосигурителните дружества по подфондове въз основа на възрастта им съгласно чл. 137, ал. 13 от КСО към 1 януари 2027 г.

Аналогично право на избор на подфонд имат и лицата, които подават заявление за промяна на участие от един в друг универсален пенсионен фонд през последното тримесечие на 2026 г. Съгласно § 182, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО тези лица могат, ведно със заявлението, да подадат искане за избор на подфонд. При липса на избор те също се разпределят служебно в подфонд съобразно възрастта им (§ 182, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО).

Съгласно чл. 163, ал. 2 от КСО:

„(2) След изтичане на една година от служебното им разпределение или от преходния им избор на начин на инвестиране на средствата им по реда на тази алинея, на чл. 124а, ал. 3, на чл. 137, ал. 11, на чл. 171 или на чл. 343в осигурените лица имат право:

1. да се прехвърлят в подфонд с различен инвестиционен профил в същия универсален пенсионен фонд при спазване на ограничението по ал. 4, или

2. да преминат към режим на управление и автоматично прехвърляне на средствата им в подфонд съобразно възрастта по чл. 137, ал. 13.“

Предвиденият от законодателя едногодишен отлагателен срок, след който се поражда правото на прехвърляне, позволява на лицата да ползват достатъчно дълго избрания от тях продукт, за да имат по-пълни впечатления от него, и същевременно ги предпазва от претърпяване на загуби вследствие на прибързано прехвърляне на дългосрочно инвестирани средства под влиянието на конюнктурата на пазара.

Моментът, от който започва да тече едногодишният срок за лицата, които по реда на § 181 и 182 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО, са избрали подфонд в универсалния пенсионен фонд или поради липсата на избор са разпределени служебно в подфонд въз основа на възрастта им, не е изрично посочен в чл. 163, ал. 2 от КСО.

Съгласно чл. 46, ал. 2, изречение първо от Закона за нормативните актове когато нормативният акт е непълен, за неуредените от него случаи се прилагат разпоредбите, които се отнасят до подобни случаи, ако това отговаря на целта на акта.

Уредба на подобни случаи се съдържа както в чл. 163, ал. 2 от КСО, така и в § 181, ал. 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО по отношение на лицата на възраст от 45 до 49 години, разпределени служебно в динамичния подфонд на универсалния пенсионен фонд.

В хипотезите на прехвърляне на средства, уредени в чл. 163, ал. 2 от КСО, едногодишният срок тече от изричния избор на подфонд, при подаване на заявление за участие, заявление за прехвърляне, заявление за възобновяване на осигуряването в универсален пенсионен фонд или при прехвърляне на пенсионни права от пенсионните схеми на Европейския съюз, на Европейската централна банка и на Европейската инвестиционна банка, или от служебното разпределение, което замества волеизявлението за избор от осигуреното лице.

Съгласно § 181, ал. 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО осигурените лица в универсален пенсионен фонд на възраст от 45 години до 49 години към 1 януари 2027 г., които не са избрали начин на инвестиране на средствата им по реда на ал. 1, участват в динамичния подфонд, в който са разпределени по реда на ал. 3, за период, не по-малък от 5 години, освен ако след 31 декември 2027 г. изберат начин на инвестиране на средствата им по реда на чл. 163, ал. 2 или чл. 171. Видно от разпоредбата, лицата от посочената възрастова група участват в динамичния подфонд поне една година след възникването му, като този срок изтича на 31 декември същата година, т.е. първият ден, от който започва да тече е 1 януари 2027 г.

За разлика от чл. 163, ал. 2 от КСО, където едногодишният срок тече от извършване на волеизявлението за избор или заместващото го служебно разпределение, разпоредбата на § 181, ал. 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО отчита липсата на подфондове при служебното разпределяне по § 181, ал. 3 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО (извършвано до 15 декември 2026 г.) и при нея срокът започва да тече от 1 януари 2027 г. – датата, от която подфондовете се считат за учредени. Към същата дата се преценява и възрастта, въз основа на която се извършва служебното разпределяне на лицата, които не са избрали подфонд.

Разпоредбата на § 181, ал. 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО съдържа уредбата на най-близкия случай до разглежданите хипотези на избор на подфонд и служебно разпределяне на лица от други възрастови групи, където не е уреден моментът, от който тече едногодишният срок по чл. 163, ал. 2 от КСО. С оглед това правилото на § 181, ал. 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО следва да се приложи по аналогия и към тези неуредени хипотези, при които подфондовете също не са създадени към момента на избора им посредством заявлението по § 181, ал. 1 или искането по § 182, ал. 1, съответно към момента на разпределянето на неизбралите лица по реда на § 181, ал. 3 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО. Предвид това едногодишният срок по чл. 163, ал. 2 от КСО в описаните случаи започва да тече на 1 януари 2027 г.

В случаите по § 182, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО средствата на лицата, подали заявления за промяна на участие през последното тримесечие на 2026 г., ще постъпят в универсалния пенсионен фонд след създаването на подфондовете в него (на 15 февруари 2027 г. съобразно реда за промяна на участие, действащ до влизане в сила на ЗИД на КСО) и ще бъдат разпределени по подфондове на следващия работен ден (16 февруари 2027 г.). Независимо от това, съгласно § 182, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО разпределянето отново се извършва въз основа на възрастта към 1 януари 2027 г., което осигурява еднакво третиране на лицата, неизбрали подфонд, независимо дали остават в същия универсален пенсионен фонд или променят участието си и прехвърлят средствата си в друг фонд от същия вид. Предвид наличието на една и съща дата за определяне на възрастта за разпределяне на лицата по подфондове е налице по-тясно сходство между разпоредбите на § 182, ал. 2 и § 181, ал. 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО (в сравнение с чл. 163, ал. 2 от КСО), съответно и в случаите по § 182, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО едногодишният отлагателен срок за прехвърляне на средствата започва да тече на 1 януари 2027 г.

Предвид гореизложеното, Комисията за финансов надзор приема, че по аналогия на § 181, ал. 4 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО едногодишният срок по чл. 163, ал. 2 от КСО за лицата, избрали подфонд в заварените универсални пенсионни фондове по реда на § 181, ал. 1 или § 182, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО, и за лицата, ненаправили избор и разпределени в такъв подфонд по реда на § 181, ал. 3 или § 182, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на КСО, започва да тече на 1 януари 2027 г., съответно тези лица имат право да се прехвърлят в подфонд с различен инвестиционен профил по реда на чл. 163, ал. 2 от КСО след 31 декември 2027 г.

Настоящите указания са приети от Комисията за финансов надзор с решение по протокол № 85 от 27 октомври 2026 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ВАСИЛ ГОЛЕМАНСКИ